

Aikuisopiskelijoiden ohjauksen haasteet

30.3.2023

Nykypäivän työelämä haastaa tekijänsä jatkuvan kehittymisen, kouluttautumisen ja muuntuvien työurien vaatimuksilla. Työpaikkoja ja -tehtäviä syntyy ja katoaa ja myös työntekijöiden omat tavoitteet saattavat muuntua ja kasvaa työuran varrella. Nuoruudessa suoritettujen opintojen rinnalla aikuiskoulutuksen monet ratkaisut ovat jo pitkään olleet luonteva osa yksilön työ-, koulutus- ja elämänkaarta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön (i.a.) parlamentaarisella jatkuvan oppimisen uudistuksella pyritään tukemaan läpi elämän jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä ja uudistamista. Jatkuvan oppimisen tavoitteena on paitsi vastata työelämän muutoksista aiheutuviin osaamistarpeisiin, myös tukea yksilöiden työllistymistä ja mielekkäitä työuria. Uudistuksen yhtenä visiona on kasvattaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden 25-64-vuotiaiden määrää ja osuutta nykyisestä. Kaikkien näiden tavoitteiden saavuttamisessa ammattikorkeakouluilla on yliopistojen rinnalla merkittävä rooli.

Opintojen etenemisen esteet

Ammattikorkeakouluopiskelijoista monet ovat työuransa eri vaiheissa olevia aikuisopiskelijoita (Repo ym., 2014). Heistä osa on hakeutunut kehittämään osaamistaan nykyisellä toimialalla, osa suuntautuu kokonaan uudelle alalle jatkuvan oppimisen hengessä. Aikuisopiskelijat ovat usein työssäkäyviä ja perheellisiä, mikä vaatii tasapainoilua eri elämänalueiden välillä (Isokorpi 2008). Elämäntilanteen ja opiskelun yhdistäminen vaatii ohjausta heti opintojen alkuvaiheessa.

Aiemmista opinnoista on toisinaan ehtinyt vierähtää pitempi aika. Tämä aiheuttaa haasteita opiskelutaidoille erityisesti nykyisissä digitaalisissa oppimisympäristöissä toimittaessa (Siivonen, 2017, Maunulan ym., 2021

mukaan). Aikuisella on lisäksi muistissa aiemmat tavat oppia eikä niistä irti päästäminen ole aina helppoa (Isokorpi 2008). Ammattikorkeakouluopinnoissa aikuisopiskelijan saattaakin olla aluksi haastavaa omaksua ammattikorkeakoulun opiskelukäytänteet sekä opintosuorituksiin ja -suunnitelmiin liittyvät käsitteet (Pekkanen 2008). Myös opiskelutaitojen ja uuden oppimistavan omaksumisessa aikuisopiskelija hyötyy ohjauksesta (Isokorpi 2008).

Avoimen yliopiston opiskelijoille toteutetussa tutkimuksessa aikuisopiskelijoiden opintojen etenemättömyyden keskeisimmiksi syiksi nousivat haasteet eri elämänalueiden yhteensovittamisessa, puutteelliset akateemiset opiskelutaidot sekä passiivisuus ohjaukseen hakeutumisessa (Maunula ym., 2021). Vaikka opiskelijat olisivat olleet tietoisia saatavilla olevasta ohjauksesta, ohjaukseen liittyvää yhteydenottoa olisi kaivattu henkilökunnan taholta. Tulos haastaa avoimien yliopistojen ohella kaikki aikuisopiskelijoiden kanssa toimivat koulutustahot huomioimaan aikuisopiskelijoiden yksilölliset ohjaustarpeet osana jatkuvan oppimisen kehittämistä (Maunula ym. 2021; Pekkanen 2008).

Aikuisen ammattikorkeakouluopiskelijan ohjaus

Aikuisopiskelijat mielletään yleisesti itseohjautuviksi (Pekkanen 2008). Samoin kuin nuorempien opiskelijoiden kohdalla, myös aikuisten kohdalla opiskelijan itsenäisen oppimisen valmiuksissa on kuitenkin suuria eroja (Isokorpi 2008). Nämä erot tulisi huomioida heti opintojen alussa. On myös huomattava, että aikuisopiskelijat ovat opintojen alussa usein ennemminkin passiivisia kuin aktiivisia oppijoita, mikä näkyy myös itseohjautuvuuden määrässä (mt.). Itseohjautuvuus ei saa tarkoittaa yksin ohjautuvuutta, vaan aikuisopiskelijan on saatava riittävästi opinto-ohjausta sekä muuta neuvontaa ja tukea opintojensa suunnitteluun sekä käytännön toteutukseen opintojen alkuvaiheesta niiden loppuun saakka (Pekkanen 2008). Tässä ohjauksessa myös muilla opettajilla on opinto-ohjaajan ohella merkittävä rooli.

Aikuisen ammattikorkeakouluopiskelijan ohjauksessa tulee huomioida erityisesti kunkin opiskelijan yksilölliset elämäntilanteet ja mahdollisuudet opintoihin keskittymiseen (Pekkanen 2008). Ammattikorkeakoulujen aikuisopiskelijat ovat iältään, koulutus- ja työtaustoiltaan, elämänkokemuksiltaan, elämäntilanteiltaan ja opiskeluvalmiuksiltaan hyvin heterogeenisia. Monet aikuisopiskelijat ovat opinnoissaan myös itselleen vieraassa roolissa (Isokorpi 2008). Työssään aikuiset nauttivat tyypillisesti arvostusta oman alansa ammattilaisina ja asiantuntijoina, mutta opiskelijoina he joutuvat – varsinkin opintojensa alussa – nöyrtymään noviisin rooliin. Riittävä ohjaus ja tieto opintojen etenemisestä lisäävät osaltaan aikuisen opiskelumotivaatiota ja tehostavat opintojen etenemistä.

Aikuisen opiskelijan kiinnittymistä opintoihin auttavat ohjaajan kanssa yhdessä käydyt keskustelut mm. opiskelujen vaatimasta ajasta sekä henkilökohtaisista tavoitteista (Isokorpi 2008). Opintoihin kiinnittymättömyys ja tyytymättömyys kumpuavat usein aikuisopiskelijan kokemuksesta riittämättömästä ohjauksesta. Parhaimmillaan aikuisopiskelija saa opinto-ohjaajan ja opettajien lisäksi ohjausta ja tukea myös omilta opiskelukavereiltaan eli vertaisiltaan omassa opiskeluryhmässään. Tutoropettajan tämä haastaa ryhmäprosessien tunnistamiseen ja ohjaamiseen oman ryhmän työskentelyn tukemiseksi. Parhaimmillaan aikuisopiskeluryhmän ryhmäytyminen ja yhteinen oppimisprosessi näkyvät opiskelun ilona,

tavoiteaikataulussa valmistumisena, vähäisinä keskeyttämisinä ja opintojen viivästymisen vähenemisenä.

Virpi Rantanen
TtM, lehtori
SeAMK

Kirjoittaja on SeAMKin kliinisen hoitotyön lehtori, joka päivittää omaa osaamistaan jatkuvan oppimisen hengessä ohjausalan maisteriohjelmassa JYU:ssa

Lähteet:

Isokorpi, T. (2008). Aikuisen ohjaajana. Teoksessa M. Lätti, & P. Putkuri (toim.), *Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa* (s.57-64). (Julkaisusarja C: Raportteja 32). Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Joensuu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127370/C32_verkkoversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Maunula, M., Maunumäki, M., & Anttonen, S. (2021). Avoimen yliopiston nollasuorittajat – miksi opinnot eivät etene? *Yliopistopedagogiikka*, 28(2). https://lehti.yliopistopedagogiikka.fi/2021/12/20/avoimen-yliopiston-nollasuorittajat-miksi-opinnot-eivat-etene/

Opetus- ja kulttuuriministeriö. (i.a.). *Jatkuva oppiminen*. https://okm.fi/jatkuva-oppiminen

Pekkanen, P-R. (2008). Aikuisopiskelija ammattikorkeakoulussa. Teoksessa M. Lätti, & P. Putkuri (toim.), *Ohjaus on kuin tekisi palapeliä – Näkökulmia aikuisopiskelijan ohjaukseen ammattikorkeakoulussa* (s.25-34). (Julkaisusarja C: Raportteja 32). Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Joensuu. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127370/C32_verkkoversio.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Repo, S., Ruokolainen, O., & Vuoksenranta, S.-T. (2014). Kuinka avoimen yliopiston opiskelija yhdistää opiskelun, työn ja perheen. *Aikuiskasvatus*, 34(4), 259–268. https://doi.org/10.33336/aik.94106